

INFORMATION OM SPARBANKEN SYD

Om Banken

Sparbanken Syd Box 252
271 25 Ystad
Org. nr. 548000-7425
Telefonnummer: 0411-82 20 00
E-postadress: info@sparbankensyd.se
Hemsida: www.sparbankensyd.se

SPRÅK OCH KOMMUNIKATIONSMETODER

Kommunikation mellan kund och Banken sker på svenska. Dokumentation och information upprättad av Banken är på svenska. Kundens kommunikation med Banken skall ske via brev, telefon, e-post, fax, meddelande i Internetbanken eller genom besök på någon av Bankens respektive kontor.

Order om handel med finansiella instrument och andra värdepapper skall lämnas till Banken via telefon, meddelande i Internetbanken eller via besök på någon av Bankens respektive kontor.

BANKENS VÄRDEPAPPERSTILLSTÅND

Banken har tillstånd att bedriva bankrörelse och finansiell verksamhet enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt tillstånd att bedriva pensionssparrörelse. Därutöver har Banken tillstånd att bedriva värdepappersrörelse i form av:

- mottagande och vidarebefordran av order i fråga om ett eller flera finansiella instrument,
- utförande av order avseende finansiella instrument på kunders uppdrag,
- handel med finansiella instrument för egen räkning,
- investeringsrådgivning till kund avseende finansiella instrument,
- garantigivning avseende finansiella instrument och placering av finansiella instrument med ett fast åtagande, och
- placering av finansiella instrument utan fast åtagande

MYNDIGHETSTILLSYN

Banken står under tillsyn av den svenska Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 Stockholm, telefonnummer: 08-408 980 00, www.fi.se

BANKENSTJÄNSTER OCH PRODUKTERSAMTRAPPORTERING

Information om Bankens tjänster och produkter finns på Bankens hemsida.

Banken lämnar redovisning av utförda tjänster till kund genom – i förekommande fall - avräkningsnota och/eller på så sätt som framgår av vid var tid gällande allmänna villkor för de tjänster som Banken tillhandahåller.

INFORMATION OM BANKENS PRISER OCH AVGIFTER

Information kan erhållas på respektive bankkontor. Förutom tjänstens pris kan det tillkomma ytterligare skatter, avgifter och kostnader som inte påförs eller betalas av Banken.

BANKENS INNEHAV AV FINANSIELLA INSTRUMENT OCH MEDEL FÖR KUNDS RÄKNING

Banken upprättar sådan registrering och redovisning för medel och finansiella instrument som är nödvändig för att omgående, och vid var tid, kunna skilja tillgångar som Banken innehar för en kunds räkning från dels andra kunders tillgångar, dels Bankens egna tillgångar. Banken för löpande registrering och redovisning över alla medel och finansiella instrument som Banken innehar för kunds räkning.

KLAGOMÅL OCH ERSÄTTNINGSAKPRÅK

Klagomål och ersättningsanspråk skall i första hand framställas till respektive bankkontor, men kan även framställas direkt till Bankens klagomålsansvarige genom brev eller e-post. Beslut i klagomålsärenden fattas av Bankens klagomålsansvarig. Därutöver kan kund få information om gällande regler etc. från konsumenternas Bank- och finansbyrå.

Om kund vill få Bankens beslut i ett klagomålsärende prövat kan kund vända sig till Allmänna reklamationsnämnden eller till allmän domstol.

INSÄTTNINGSGARANTI OCH INVESTERARSKYDD

Enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti har kund, om denne i händelse av Bankens konkurs inte skulle få ut sina likvida medel inne stående på konto hos Banken, rätt till särskild ersättning med sammanlagt med högst 950 000 kronor. Utöver detta belopp kan kunden få ersättning för medel som hänför sig till vissa särskilt angivna händelser, t.ex. försäljning av privatbostad, upphörande av anställning, arv, försäkringsersättning, med högst 5 miljoner kronor. Riksgälden betalar ut ersättningen inom 7 arbetsdagar från den dag Banken försattes i konkurs eller Finansinspektionen beslutade att garantin ska träda in.

Enligt lagen (1999:158) om investerarskydd har kunden, om denne i händelse av Bankens konkurs inte skulle få ut sina finansiella instrument hos Banken, rätt till särskild ersättning med sammanlagt högst 250 000 kr.

Nämnda ersättning kan även innefatta medel som Banken tagit emot med redovisningsskyldighet. Kund som vill ha ersättning skall senast ett år från dagen för konkursbeslutet framställa krav till Riksgälden, som efter provning betalar ut ersättning.

PERSONUPPGIFTSBEHANDLING

Sparbanken Syd, 548000-7425, är personuppgiftsansvarig och ansvarar för att dina personuppgifter behandlas i enlighet med gällande lagstiftning.

På Sparbanken Syd värnar vi om din integritet. Ditt förtroende för hur vi samlar in och hanterar uppgifter om dig är viktigt för oss. Sparbanken Syd behandlar personuppgifter endast för särskilda och uttryckligt angivna ändamål.

För mer detaljerad information om hur dina personuppgifter behandlas, besök <http://www.sparbankensyd.se/gdpr> alternativt kontakta Sparbanken Syd på telefon 0411- 82 20 00, e-post: dataskydd@sbab.se eller skicka brev till Sparbanken Syd, Att: Data-skydd, Box 252, 271 25 Ystad.

RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Placeringar i finansiella instrument innebär alltid ett risktagande. Av kund investerade pengar kan såväl öka som minska i värde och det finns ingen garanti för att kunden skall få tillbaka investerat kapital. Mer information om risker med olika finansiella instrument finns tillgängligt på Bankens hemsida och kan även erhållas på respektive bankkontor.

BANKENS RIKTLINJER FÖR UTFÖRANDE AV ORDER

Banken tillämpar särskilda riktlinjer för utförande och/eller vidarebefordrande av kundorder för att uppnå bästa möjliga resultat (benämnda riktlinjer för utförande av order). Dessa riktlinjer kan förändras över tiden och Banken följer de riktlinjer som vid var tid är aktuella. Riktlinjerna finns på Bankens hemsida och på respektive bankkontor.

Execution-only

Vid utförande och/eller vidarebefordran av order på kundens initiativ (s.k. execution-only tjänster) avseende sådana okomplicerade instrument som anges i 8 kap 25 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden kommer Banken regelmässigt inte att bedöma om den aktuella produkten är passande.

INFORMATION KRING KUNDKATEGORISERING

Enligt lagen om värdepappersmarknaden ska alla kunder som handlar med finansiella instrument eller nyttjar Bankens investeringstjänster delas in i tre olika kundkategorier. Syftet med detta är att anpassa kundskyddet efter den enskilda kundens förutsättningar. De tre olika kundkategorierna är följande:

- Icke-professionell kund
- Professionell kund
- Jämbördig motpart

Icke-professionell kund

Som kund i denna grupp omfattas man av den högsta skyddsnivån enligt lagen om värdepappersmarknaden. Detta innebär bland annat att Banken kommer att lämna information om finansiella instrument och riskerna med dessa samt kostnader och andra avgifter för handel i dessa.

När Banken tillhandahåller investeringsrådgivning eller portföljförvaltning kommer Banken att bedöma om en tjänst eller ett instrument är lämpligt för kunden innan Banken rekommenderar instrumentet. Bedömning görs mot bakgrund av kundens investeringsmål, syfte, finansiella ställning och kunskap och erfarenhet om tjänsten eller instrumentet.

Vid andra typer av tjänster än investeringsrådgivning och portföljförvaltning kommer Banken att bedöma om tjänsten eller transaktionen är passande för kunden mot bakgrund av kundens kunskaper och erfarenheter.

Om tjänsten avser utförande eller vidarebefordran av order på kundens initiativ avseende okomplicerade finansiella instrument, till exempel marknadsnoterade aktier, tillhandahåller dock Banken tjänsten utan att göra en bedömning om tjänsten är passande för kunden.

Om de uppgifter kunden lämnat om sina ekonomiska förhållanden - och i förekommande fall personliga förhållanden - har ändrats är det viktigt att kunden kontaktar Banken.

En icke-professionell kund kan under vissa omständigheter flyttas till gruppen professionella kunder antingen generellt eller för viss eller vissa grupper av finansiella instrument eller tjänster. För en sådan inplacering gäller dock speciella förutsättningar. Det är Banken som avgör om kategoriseringen av en kund skall ändras. Närmare upplysningar lämnas av respektive bankkontor. En inplacering i gruppen professionella kunder gör att kundens skyddsnivå minskar.

Professionell kund

Professionella kunder förväntas normalt ha sådana kunskaper att de själv kan avgöra vilken information de behöver för att kunna fatta ett investeringsbeslut.

Detta innebär att den professionella kunden måste begära den information han anser sig behöva.

Vid investeringsrådgivning görs normalt inte någon bedömning av kundens erfarenhet och kunskaper och inte heller av kundens finansiella ställning. Vid portföljförvaltning sker ingen bedömning av erfarenhet och kunskaper. Vid andra typer av tjänster kommer Banken inte att bedöma om tjänsten eller transaktionen är passande för kunden mot bakgrund av kundens kunskaper och erfarenheter.

Professionella kunder kan på begäran och efter medgivande av

Banken flyttas till gruppen icke-professionella kunder och därmed höja skyddsnivån. Professionella kunder kan också på begäran och efter medgivande av Banken flyttas till gruppen jämbördiga motparter och därmed sänka skyddsnivån. Närmare upplysningar härom lämnas av respektive bankkontor.

Jämbördig motpart

Jämbördiga motparter åtnjuter minst skydd.

Vid portföljförvaltning och investeringsrådgivning kommer dock en bedömning att ske om tjänsten är lämplig för kunden mot bakgrund av kundens syfte med investeringen.

Jämbördig motpart kan på begäran och efter medgivande av Banken flyttas till gruppen professionella kunder eller till gruppen icke-professionella kunder och därmed höja skyddsnivån.

Närmare upplysningar härom lämnas av respektive bankkontor.

Er kundkategorisering

Banken har valt att kategorisera er – såväl som våra övriga kunder - som icke-professionell kund för att på så sätt tillförsäkra er högsta möjliga skyddsnivå enligt det nya regelverket. Om ni har önskemål om att tillhöra en annan kundgrupp är det viktigt att ni kontaktar Banken och meddelar detta.

SAMMANFATTANDE INFORMATION OM HANTERING AV INTRESSEKONFLIKTER I SPARBANKEN SYDS VÄRDEPAPPELRSÖRELSE

Med intressekonflikter menas att Banken och du kan ha olika intressen av utfallet av ett uppdrag som Banken utför för din räkning. Intressekonflikter kan också uppkomma mellan dig och en annan kund när Banken ska ta tillvara bådas intressen.

Att olika parter har skilda intressen är vanligt i affärlivet. Som exempel kan nämnas de olika intressen som finns mellan köpare och säljare, mellan producent och konsument eller mellan företag och deras anställda. Men intressekonflikter kan bli ett problem när någon har flera olika intressen att tillvarata samtidigt och intressekonflikten då inte hanteras på ett lämpligt sätt.

Ditt förtroende för Sparbanken Syd är av största betydelse för oss. Banken tillhandahåller ett stort utbud av finansiella tjänster där skilda verksamheter ingår. Detta kan bidra till att det ibland kan vara svårt att överblicka de intressekonflikter som kan uppstå mellan dig och Banken. För att du ska känna trygghet, och veta att Banken hanterar eventuella intressekonflikter på ett sådant sätt att dina intressen tas tillvara beskriver vi nedan hur vi arbetar med dessa frågor.

Interna regler och kontroll av efterlevnad

Sparbanken vidtar alla rimliga åtgärder för att identifiera och hantera intressekonflikter som uppkommer i verksamheten. Viktiga delar för hanteringen av intressekonflikter är bl.a. att

- Vi har en organisatorisk skillnad mellan olika funktioner och enheter.
- Vi är tydliga och öppna i beskrivningen av de olika funktionerna och enheterna.
- Vi säkerställer och bevarar den interna sekretessen mellan olika funktioner och enheter.
- Vi motverkar att jävsförhållanden uppkommer i verksamheten.
- Vi har en oberoende kontroll för hur regler efterlevs

Vi har även en rad interna instruktioner som anger hur intressekonflikter ska hanteras så att kundernas intressen uppmärksammas. Exempel på sådana instruktioner är Bankens regler

- Om hanteringen av anställdas egna värdepappersaffärer.
- Hur rådgivning kring finansiella instrument ska gå till.
- Hur Banken ska uppträda på värdepappers- och valutamarknaden.
- Vilka åtgärder Banken ska vidta vid utförande av en order om köp eller försäljning av värdepapper för att uppnå bästa möjliga resultat i fråga om pris, kostnad, snabbhet m.m.

Utbildningsinsatser och rutiner

På Banken utbildas berörd personal kontinuerligt och fortlöpande i frågor som rör intressekonflikter och etiskt förhållningssätt. Vi har även särskilda rutiner för att följa upp att externa och interna regelverk följs.

Ytterligare information

Om våra åtgärder inte räcker till för att förhindra att dina intressen kan komma att påverkas negativt får du information om intressekonflikten innan vi åtar oss att genomföra det uppdrag du lämnat till Banken.

Vill du ha ytterligare information om intressekonflikter kan du vända dig till ditt bankkontor.

Information om ersättningar

Denna sektion innehåller information om de ersättningar som Bankens samarbetspartner betalar eller ger till Banken och som har samband med de värdepapperstjänster Banken utför åt sina kunder (incitament). Motsvarande information lämnas även om sådan ersättning som Banken betalar eller ger till Bankens samarbetspartner i samband med utförande av värdepapperstjänster.

Fondandelar

Vid förmedling av fondandelar får Banken ersättning av respektive fondbolag. Sådan distributionsersättning utgår som en procentandel av förvaltningsavgiften för fonden. I vissa fall utgår även en inköpsavgift beräknad som en procentandel av insatt kapital. Ersättningen uppgår till ca 50 % av den förvaltningsavgift som finns på kundens fondbesittning, men procentandelen kan avvika med upp både uppåt och nedåt beroende på fond. I vissa fall utgår ersättning även på prestationsbaserad förvaltningsavgift. Angiven ersättning till Banken erläggs av respektive fondbolag och innebär ingen ytterligare kostnad för dig som kund utöver de avgifter som du betalar till fondbolaget.

Du som kund har rätt att få information om de ersättningar som lämnas av tredje part (incitament) och som har samband med de investeringstjänster och sidotjänster som Banken utför åt dig.

Regler för ersättningar bygger på EU-direktivet MiFID II och får lämnas och tas emot under vissa förutsättningar. Ersättningen ska vara utformad för att höja kvaliteten på den berörda tjänsten och får inte hindra att Banken tar tillvara på kundens intresse. Ersättningarna möjliggör att till dig som kund tillhandahålla kvalitetshöjande tjänster såsom till exempel tillgång till rådgivning om ett brett produktutbud, erbjudande om att få en bedömning om lämnade investeringsråd fortfarande är lämpliga, analyser och tillgänglighet till tjänsterna via digitala kanaler och telefonbank samt våra kontor.

Andra ersättningar

Utöver vad som informerats ovan kan Banken vid tillhandahållande av investeringstjänster och andra tjänster ta emot ersättningar från tredje part som är utformade för att höja kvaliteten på den berörda tjänsten och som inte hindrar att ta tillvara kundernas intresse. Det kan till exempel vara dokumentation om finansiella instrument eller investeringstjänster som är av allmän karaktär eller anpassade efter dina omständigheter, deltagande i evenemang med information gällande egenskaper om finansiella instrument eller viss investeringstjänst samt representation upp till ett rimligt värde.

Investeringsrådgivning

Den rådgivning Banken tillhandahåller är icke-oberoende. För att kunna erbjuda investeringsrådgivning som utgår från kundens bästa genomför Banken en genomgång av kundens kunskap och erfarenhet av investeringar i finansiella instrument, ekonomiska situation och investeringsmål. Banken går också igenom kundens syfte med placeringarna, risktolerans och förmåga att bära förluster, så att rådgivaren kan rekommendera de placeringar som är lämpliga för kunden (s.k. lämplighetsbedömning). Investeringsrådgivning sker på grundval av de uppgifter som kunden lämnat om sig själv. Det är därför viktigt att du som kund tar kontakt med Banken om förutsättningar ändras på sådant sätt att eventuellt tidigare givna råd behöver ses över. Banken tar endast ansvar för att givna

råd är lämpliga för kunden vid det tillfället som rådgivningen ges. Banken kommer, som huvudregel, inte att följa upp att de givna råden är fortsatt lämpliga såvida inte något annat avtalats mellan Banken och kunden. Kunden har dock möjlighet att minst en gång om året kontakta Banken för att få en bedömning av om de finansiella instrument som du som kund vid tidigare investeringsrådgivning investerat i fortfarande är lämpliga. Dokumentationen av de givna råden och lämplighetsbedömningen tillhandahålls av kund genom ett dokument, den så kallade skriftliga lämplighetsförklaringen, som kunden får ta del av efter genomförd rådgivning men innan transaktionen genomförs. När rådgivningen tillhandahålls med hjälp av teknik för distanskommunikation, t.ex. via telefon, kan Banken komma att lämna den skriftliga lämplighetsförklaringen omedelbart efter det att kunden har bundits av ett avtal om köp eller försäljning av värdepapper. Detta förutsätter emellertid att kunden samtyckt till att erhålla lämplighetsförklaringen efter det att transaktionen genomförts samt fått en möjlighet att senare lägga transaktionen så att lämplighetsförklaringen först kan erhållas. Om kunden lägger order på egen begäran i okomplicerade produkter kommer inte passandebedömning att ske.

Övrigt

Önskar du ytterligare information kan du vända dig till något av Bankens kontor.

Ändringar

Banken kommer regelbundet att se över och vid behov genomföra ändringar i dessa riktlinjer. Sådana ändringar kommer att finnas tillgängliga på respektive bankkontor.

INFORMATION OM RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- att placeringar eller andra positioner i finansiella instrument sker på Din egen risk
- att Du som kund själv noga måste sätta Dig in i värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker
- att vid handel med finansiella instrument det är viktigt att kontrollera all rapportering avseende Dina transaktioner och innehav samt omgående reklamera eventuella fel
- att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument
- att Du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster

Handel med finansiella instrument

Handel med finansiella instrument, dvs bl.a. aktier i aktieföretag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, sker i huvudsak i organiserad form vid en handelsplats. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Som kund måste Du normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja finansiella instrument.

Handelsplatser och systematisk internhandlare

Med handelsplatser avses reglerad marknad och de två formerna av handelsplattformar - MTF-plattform och OTF-plattform. Därtill kan kundens handel utföras via ett värdepappersföretag som agerar som systematisk internhandlare (SI) eller på annat sätt genom att handel sker mot värdepappersföretagets eget lager eller mot annan kund.

På en reglerad marknad handlas olika typer av finansiella instrument. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende bolagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av bolagets ekonomi och verksamhet.

En MTF-plattform (MTF) kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de finansiella instrument som handlas på en handelsplattform jämfört med finansiella instrument som handlas på en reglerad marknad.

En OTF-plattform (OTF) är på många sätt lik en MTF-plattform. Men på en OTF-plattform får bara finansiella instrument som inte är aktier eller aktierelaterade värdepapper handlas, såsom obligationer och derivat. Vidare får OTF-plattformen ha friare regler för handeln inklusive ordermatchningen än vad reglerade marknader och MTF-plattformar får ha.

En systematisk internhandlare (SI) är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra marknadsmissiga anbud, dvs på köp- och säljpriser, för likvida finansiella instrument som handlas på en handelsplats och för vilka den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel.

Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel, mot institutets egna lager eller mot annan av institutets kunder.

I Sverige finns i dagläget två reglerade marknader, NASDAQ Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (båda MTF-plattformar). För mer information om var just ditt värdepappersföretag utför dina order, se aktuell policy för bästa order utförande.

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra platser utgör en andrahandsmarknad för finansiella instrument som ett bolag redan givit ut (emitterat). Om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudskurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, har även bolagen en fördel genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till bolagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller primärmarknaden, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelar vanligen handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t.ex. på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra medier. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara bolagets börsvärde (t.ex. Stockholmsbörsens Large-, Mid- och Small cap). De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersföretag publicerar också egna listor över finansiella instrument som handlas via institutet, kurser till vilka instrumenten handlas etc, t.ex. via institutets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser m.m. avseende aktier såväl som andra typer av finansiella instrument, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t.ex. handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra medier.

RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT OCH HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Allmänt om risker

Finansiella instrument kan ge avkastning i form av utdelning (aktier och fonder) eller ränta (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om

blankning i avsnitt nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs som ger vinst, helst så hög som möjligt. Men det finns också en risk att den totala avkastningen blir negativ dvs att det blir en förlust på placeringen. Risken för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i flera olika finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en spridning av riskerna och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en valutärisk. Placeringar i finansiella instrument är förknippade med ekonomisk risk, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden ansvarar själv för risken och måste därför själv via anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - ta del av och därmed skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått investeringsrådgivning vid placeringstillfället. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att avveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre.

Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

Marknadsrisk – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktie-marknaden, går ner.

Kreditrisk – risken för bristande betalningsförmåga hos till exempel en emittent eller en motpart.

Prisvolatilitetsrisk – risken för att stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument kan påverka placeringen negativt.

Kursrisk – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.

Skatterisk – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

Valutakursrisk – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (ex.vis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

Hävstångseffektsrisk – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.

Legal risk – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.

Bolagsspecifik risk – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolaget därmed kan falla i värde.

Branschspecifik risk – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.

Likviditetsrisk – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt.

Ränterisk – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga förändringar i marknadsräntan.

AKTIER OCH AKTIERELATERADE INSTRUMENT

Allmänt om aktier

Aktier och aktiebolag

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av bolagets aktiekapital. Går bolaget med vinst lämnar bolaget vanligen utdelning på aktierna. Aktier ger också rösträtt på bolagsstämman, som är det högsta beslutande organet i bolaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera. Det finns två slag av bolag, publika och privata. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats.

Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av bolagets framtidsutsikter. En aktie upp eller nedvärderas främst grundat på investerarnas analyser och bedömningar av bolagets möjligheter att göra framtida vinster. Den framtida utvecklingen i omvärlden av konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv. avgör hur efterfrågan blir på bolagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på bolagets aktier.

Det aktuella ränteläget spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande finansiella instrument, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan utelöpande räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på utelöpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att räntorna på bolagets skulder ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i bolaget.

Också andra till bolaget direkt knutna förhållanden, t.ex. förändringar i bolagets ledning och organisation, produktionsstörningar m m kan påverka bolaget negativt. Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i konkurs. Aktiekapitalet dvs. aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala bolagets skulder. Detta leder oftast till att aktierna i bolaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större utländska reglerade marknader eller handelsplatser inverkar på kurserna i Sverige, bl.a. därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar sker mellan marknadsplatserna.

Kursen på aktier i bolag som tillhör samma branschsektor påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika mening om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur bolaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och

då uppstår ett köptryck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köptryck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur aktiekursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad spread, mellan den kurs köparna är beredda att betala (köpkursen) och den kurs säljarna begär (säljkursen). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god likviditet och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor har ofta en högre likviditet. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet (volatilitet) i kurserna dvs upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (betalkurser), såsom högst/lägst/senast betalt under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och vidare uppgift om handlad volym i kronor publiceras bl.a. i de flesta större dagstidningarna och på olika internet-sidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersföretag och medie företag såsom text-TV. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

Olika aktieserier

Aktier finns i olika serier, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en begränsad rösträtt, oftast en tiondel röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl.a. på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över bolaget genom att ge dem en starkare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D etc.

Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier

En akties kvotvärde är den andel som varje aktie representerar av bolagets aktiekapital. En akties kvotvärde erhålls genom att dividera aktiekapitalet med det totala antalet aktier. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t.ex. därför att kursen, dvs marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s.k. split, minskar kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs per aktie.

Omvänt kan en sammanläggning av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunker kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs per aktie.

Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs upptas till handel på en reglerad marknad eller en MTF-plattform. Allmänheten erbjuds då att teckna (köpa) aktier i bolaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i bolagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för privatisering.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta bolaget, kan uppköparen begära tvångsinlösen av kvarstående aktier från de ägare som ej accepterat uppköpserbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar bolaget genom att ge ut nya aktier genom nyemission. Oftast får de gamla ägarna teckningsrätter som ger företräde att teckna aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissions-

kurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter det att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskilts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa.

Aktiebolag kan även genomföra s.k. riktad nyemission, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s.k. apportemission ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsrörelser eller tillgångar i annan form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s.k. utspädning av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i bolaget, men antalet innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan bolaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s.k. fondemission. Vid fondemission tas det hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att bolaget skriver upp kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

Allmänt om aktierelaterade instrument

Nära knutna till aktier är, aktieindexobligationer, depåbevis, konvertibler, aktie- och aktieindexoptioner, aktie- och aktieindexterminer, warranter samt hävstångscertifikat.

Indexobligationer/Aktieindexobligationer

Indexobligationer/aktieindexobligationer är obligationer där avkastningen istället för ränta är beroende t.ex. av ett aktieindex. Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen utebli. Obligationen återbetalas dock alltid med sitt nominella belopp, som kan vara lägre än investeringsbeloppet, på inlösendagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t.ex. aktier och fondandelar. Risken med en placering i en aktieindexobligation kan, förutom eventuellt erlagd överkurs och kostnader, definieras som den alternativa avkastningen, dvs. den avkastning investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering. Indexobligationer kan ha olika benämningar som aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer osv. beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa ofta också som kapitalskyddade produkter. Med detta begrepp avses att beskriva, som ovan nämnts, att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, vanligtvis investeringsbeloppet minskat med eventuellt erlagd överkurs. OBS att kapitalskyddet inte gäller om emittenten försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktion med offentligt akord (nedsättning av fordringsbeloppet). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

Depåbevis

Svenskt Depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av beviset förvarar/innehåller för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör ev. valutakursrisk beaktas.

Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibeln) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs. kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränte- och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Denna placering ger en ränta, dvs. en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet, utöver en på förhand fastställd avkastning kan få en eller flera aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärvade köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje förvärvat option svarar en utfärdad option. Risken för den som förvärvar en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner påverkas av kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men oftast med större kurssvängningar och prispåverkan än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med aktieindexoptioner. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (kontantavräkning) utifrån utvecklingen av ett underliggande index. Se även avsnitt om derivat.

Aktie terminer och aktieindex terminer samt futures

En termin eller forward innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom parterna har motsvarande skyldigheter enligt avtalet.

En future är en variant på termin eller forward. Skillnaden mellan en future och en forward består i hur avräkningen går till, det vill säga när man som part i ett kontrakt får betalt eller betalar beroende på om positionen gett vinst eller förlust. För en future sker en daglig avräkning i form av löpande betalningar mellan köpare och säljare på basis av värdeförändringen dag för dag av underliggande tillgång. För en forward sker avräkning först i anslutning till instrumentets slutdag.

Se även avsnitt om derivat.

Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade warranter. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier. Se även avsnitt om derivat.

Hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart certifikat eller i vissa fall bevis, är ofta en kombination av ex.vis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie,

ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är ett slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter. Se även avsnitt om derivat.

RÄNTERELATERADE INSTRUMENT

Ett räntebärande finansiellt instrument är en fordringsrätt på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas i form av ränta. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, löptiden fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att sälja instrumentet med rabatt (diskonteringspapper). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (nominella beloppet). Bankcertifikat och statsskuldväxlar är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. nollkupongskonstruktion.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens premieobligationer där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även ränteinstrument och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast real ränta.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att marknadsräntorna förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att återbetala lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara ett föredra vid ett kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte skall äventyras, t.ex. för pensionsåtaganden, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs löpande såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t.ex. stats-skuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penningpolitiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inflationen håller sig inom fastställda mål. De finansiella instrument som handlas på penning- och obligationsmarknaden (t.ex. statsobligationer, stats-skuldväxlar och bostadsobligationer) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på utelöpande (redan utgivna) räntebärande finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad

utelöpande instrumentet ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa säkerhet i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. förlagsbevis eftersom de lånen återbetalas först efter det alla andra fordringsägare fått betalt. Villkorade konvertibla obligationer (contingent convertibles), så kallade cocos, är en annan typ av komplex produkt med risker som kan vara mycket svåra att förstå. I grunden är de obligationer som under vissa förutbestämda händelser kan skrivas ned, det vill säga förlora hela eller delar av sitt värde, eller omvandlas till aktier.

En form av ränterelaterade instrument är säkerställda obligationer. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendom som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.

DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrument såsom optioner, terminer m.fl. förekommer med olika slag av underliggande tillgång, t.ex. aktier, obligationer, råvaror och valutor. Derivatinstrument kan utnyttjas för att minska risken i en placering.

Kursen i ett derivatinstrument är beroende av kursen i det underliggande instrumentet. En särskild omständighet är att prisutvecklingen på derivatinstrumentet oftast är kraftigare än prisutvecklingen på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas hävstångseffekt och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrumentet skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försäkras vid en negativ prisutveckling.

FONDER OCH FONDANDELAR

En fond är en "portfölj" av olika finansiella instrument, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Fondbolagens Förenings hemsida, www.fondbolagen.se.

En aktiefond placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. Blandfonder med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena räntefonder där kapitalet placeras i räntebärande instrument.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade finansiella instrument, vilket gör att den bolagsspecifika risken för andelsägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och

bevaka aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för räntefonder är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetro.

En fond-i-fond är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en väl sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

Andra exempel på fonder är indexfonder som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i finansiella instrument som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En ytterligare typ av fond är hedgefond. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond är ofta en specialfond och har därmed större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder (värdepappersfonder). Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig ofta av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i värdepappersfonder (även kallade UCITS-fonder) och specialfonder. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s.k. UCITS-direktivets krav på bl a placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (däribland hedgefonder, se ovan) följer det s.k. AIFM-direktivet. Dessa fonder avviker på något sätt från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig som kund att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond Du avser att placera i kommer att iakttas. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självständigt erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige till icke-professionella kunder. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutarisk (se även avsnitt ovan).

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersföretag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondbolaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondbolaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att placeraren får tillbaka hela det insatta kapitalet.

BLANKNING

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

BELÄNING

Finansiella instrument kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan Du som kund genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en positiv kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de finansiella instrument som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden.

Ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumenternasbankbyran.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se

Information om enskilda finansiella instrument och dess emittenter finns i utgivna prospekt, som lättast kan hittas på sparbankensyd.se